Anoreksi som ung – velfungerende som voksen?

Anoreksi er en alvorlig sykdom med stor risiko for et kronisk forløp. I en norsk etterundersøkelse av unge med anoreksi var fire av fem pasienter blitt friske av sin spiseforstyrrelse i ung voksen alder.

■ Anorexia nervosa (anoreksi) er en av de vanligste alvorlige sykdommene blant tenåringsjenter. Sykdommen har høy dødelighet, høy risiko for kronisk forløp og høy sam- sykelighet (1, 2). Oppfølgingsstudier av unge med anoreksi har funnet at over halvparten er friske av spiseforstyrrelsen etter fire-ti år, men prognosen er dårligere hos voksne (1).

Selektive utvalg

Hovedtyngden av anoreksiforskning foregår ved universitetssykehus med spesialavdelinger for spiseforstyrrelser, som gjerne har en overvekt av pasienter med spesielt kompliserte tilstander. Det er derfor usikkert om resultatene fra disse studiene er representative for alle pasienter med anoreksi. De fleste barn og unge med anoreksi behandles ved barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker og døgnenheter innen psykisk helsevern for barn og unge, ofte i nært samarbeid med somatisk barneavdeling.

To svenske oppfølgingsstudier av unge med anoreksi utmerker seg ved å ha lang oppfølgingstid og representative utvalg (3, 4). Av 51 ungdommer som fikk diagnosen anoreksi ved screening av 8.-klas-

anoreksi hos unge (5). 51 av 55 pasienter med diagnosen anoreksi, behandlet ved Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk og Barneavdelingen ved Sykehuset Buskerud i perioden 1986–98, ble fulgt opp i ung voksen alder. Behandlingen var intensiv i akuttfasen og omfattet familierapi og et fast opplegg for relativt rask vektøkning (6). Etter gjennomsnittlig 8,8 år hadde bare ni pasienter en spiseforstyrrelse, hvorav én hadde anoreksi. Av de øvrige 42 hadde 15 et noe strevsomt forhold til mat og spising (7). Ingen var døde. 20 pasienter fylte kriteriene for én eller flere andre psykiatriske lidelser, noe som gjaldt flertallet av dem som fortsatt hadde en spiseforstyrrelse. De vanligste diagnosene var angstlidelser, depresjon og posttraumatisk stressforstyrrelse relatert til seksuelle overgrep. Likevel fungerte de fleste relativt *godt i forhold til utdanning, arbeid og sosiale relasjoner. Dette kan bidra til at psykiske vansker lett kan overses. Bare halvparten svarte at de stort sett var fornøyd eller svært fornøyd med livet. Av ca. 13 000 kvinner i samme alder som deltok i Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag (HUNT),

Litteratur

1. Steinhausen HC. The outcome of anorexia nervosa in the 20th century. I. Am J Psychiatry 2002; 159: 1284–93.
2. Keel PK, Brown TA. Update on course and outcome in eating disorders. Int J Eat Disord 2010; 43: 195–204.
3. Wentz E, Gillberg IC, Anckarsater H et al. Adolescent-onset anorexia nervosa: 18-year outcome. Br J Psychiatry 2009; 194: 168–74.
4. Nilsson K, Häggblom B. Long-term follow-up of adolescent onset anorexia nervosa in northern Sweden. European Eating Disorders Review 2005; 13: 89–100.
5. Halvorsen I. Outcome of anorexia nervosa in childhood and adolescence. Intermediate to long-term follow-up of a county sample. Doktorgradsavhandling. Oslo: Universitetet i Oslo, 2007.
6. Halvorsen I, Andersen A, Gangås S. Barn og unge med anoreksi. Behandling i samarbeid mellom foreldre, barneavdeling og barne- og ungdomspsykiatri. I: Halvorsen I, Ropstad I, Rund BR et al, red. Foreldre og fagfolk i samspill: Behandling av psykiske vansker hos barn og unge. Stavanger: Hertervig forlag, Stiftelsen Psykiatrisk Opplysningsfond, 2006: 225–43.
7. Halvorsen I, Andersen A, Heyerdahl S. Good outcome of adolescent-onset anorexia nervosa after systematic treatment. Intermediate to long-term follow-up of a representative county-sample. Eur Child Adolesc Psychiatry 2004; 13: 295–306.

Mottatt 21.08. 2010, første revisjon innsendt 03.11. 2010, godkjent 23.12. 2010. Medisinsk redaktør Siri Lunde.

«Likevel fungerte de fleste relativt godt i forhold til utdanning, arbeid og sosiale relasjoner.»

singer i Göteborg, hadde 13 fortsatt spiseforstyrrelse etter ti år. Ved 18-års oppfølging var antallet sunket til seks, hvorav tre hadde anoreksi. 20 hadde minst én annen psykiatrisk diagnose, og 13 hadde ikke lønnet arbeid pga. psykiske vansker (3).

I den andre undersøkelsen ble 76 ungdommer med anoreksi, behandlet ved barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker i Nord-Sverige, fulgt opp etter åtte og 16 år (4). Én var død før oppfølgingen etter åtte år, og 24 hadde fortsatt spiseforstyrrelse. Etter 16 år hadde ti fortsatt spiseforstyrrelse, hvorav to hadde anoreksi. Dette er bedre resultater enn i de fleste andre tilsvarende studier (1, 2), noe som kan ha sammenheng med at utvalgene er mer representative for ungdom med anoreksi.

Norsk studie

Det foreligger bare én større norsk undersøkelse av forløpet etter behandling for

var 83 % fornøyd eller svært fornøyd med livet (7).

Konklusjon

Den norske undersøkelsen tyder på at selv meget alvorlig syke ungdommer med anoreksi kan bli helt friske og fungere godt i ung voksen alder. Dette gir grunnlag for et mer optimistisk syn på langtidsprognosen etter behandling for anoreksi enn hva tidligere forskning har vist (6).

Inger Halvorsen

inger.halvorsen@uus.no
Regional avdeling for spiseforstyrrelser
Oslo universitetssykehus
Postboks 4956 Nydalen
0424 Oslo

Sonja Heyerdahl

Regionsenter for barn og unges psykiske helse
Helseregion Øst og Sør

Oppgitte interessekonflikter: Ingen